

Biskop Tor Singsaas

Visitas Selbu og Tydal sokn 1. – 6. september 2015

Visitasforedrag søndag 6. september 2015

1 Innledning.

Aller først;

Takk for en flott visitasgudstjeneste med stort mangfold. En opplevelse! «Gjestfrihet» var tema, - med prekentekst; «Jesu besøk hjemme hos Marta og Maria» (Luk. 10, 38 – 42), 15. søndag i Treenighetstiden.

Takk for den gjestfrihet også dere har vist under bispevisitasen i Selbu og Tydal. Her har «alle dører og porter» stått åpne for oss, - i barnehagene, skolene, eldresentrene og i rådhusene. Den samme gjestfrihet har vi opplevd i møte med enkeltmennesker. Vi er blitt møtt oss med åpne armer. Det var jo slik Jesus Kristus møtte menneskene, med åpne armer, - med øyne og ansikt vendt mot den enkelte. Dette kan vi aldri glemme ham for.

Vi er takknemlige for den gjestfrihet som Selbu og Tydal viser overfor flyktninger. Her har dere tatt imot flere flyktninger enn det statlige myndighetene har anmodet om.

Vi har møtt flyktningene både i Tydal og Selbu. I Selbu hadde vi et lengre møte med 19 flyktninger fra Eritrea. De gjorde et sterkt inntrykk på oss. Det lyste takknemlighet av dem for friheten, - og for «hjerterommet» de møtte her i Neadalen. De er unge ressurssterke mennesker som må få livsrom, og som helt sikkert vil bli til velsignelse for de lokalsamfunn som får dem som bofaste.

I disse dager må vi tenke på alle «våre» som måtte dra fra Selbu og Tydal til Amerika, fordi det ikke var en framtid for dem her hjemme. I landet på andre siden av havet fikk de mulighet til en ny framtid. Mange av oss har besøkt våre slektninger i USA. Der har de skapt et godt liv for seg og sine. De fikk mulighet til å bruke sine evner og krefter til beste for det samfunnet de ble en del av. Det er de samme håp og drømmer flyktningene bærer på som nå er kommet hit. For det er umulig for dem å bo lenger der de kommer fra; Eritrea, Irak, Syria, Somalia og andre afrikanske land. De ønsker framtid for seg og sine. I møte med dem var det naturlig å samtale med dem om deres tro. Alle eritreerne er kristne, for det vesentlige ortodokse kristne. En kan ikke forvente at de uten videre vil søke til våre gudstjenester. Vi ønsket dem selvsagt velkommen til høymesse søndag kl. 11. Primært ønsket de å få låne en kirke, for selv å kunne feire gudstjeneste slik de er vant det hjemmefra. De har egen prest i Trondheim som kan komme hit. I den situasjon de nå er, med mange opprivende erfaringer fra oppbrudd hjemmefra og under selve flukten, er det viktig at de kan få finne noe trygt og gjenkjennelig i en kaotisk tilværelse. Da vil deres egen gudstjeneste være avgjørende, med det trosuttrykk og den trospraksis de kjenner igjen. De vil oppleve at Gud fortsatt er med dem, og taler til dem på deres eget språk, og i de former som for dem er kjære og gode.

Slik var det og for våre landsmenn i USA. Det første de bygde da de hadde funnet fast bosted, var kirka, ikke sjelden en kopi av kirka hjemme.

Jeg anmoder fellesrådene i Selbu og Tydal å låne ut kirkene vederlagsfritt til flyktningene. De fortjener bygdas vakreste rom. Disse kirkerommene er universelle i sin form og sitt arkitektoniske uttrykk. Her vil de kjenne igjen «tegnene og symbolene» fra kirkehusene hjemme, - trenighetstegnet og korssymbolot.

Vi er alle skapt i Guds bilde, - søsken i Kristus Jesus.

Ja, denne sommeren og høsten har virkelig vært preget av meldinger om den voldsomme flyktingestrømmen over Middelhavet inn i Europa, fra Syria, Irak, Eritrea og Somalia og andre afrikanske land, - hvor det ikke lenger er mulig å leve for vanlige mennesker. Tusenvis har dag som natt dratt ut fra den afrikanske kysten i hopetall i gebrekkelige og farlige farkoster, fullstendig overfylte. Kyniske bakmenn har tatt seg «grovt» betalt av fortvilte mennesker, som desperat flykter fra krig, vold, tortur, undertrykkelse, sult, mat- og vannmangel og årelang tørke. Flyktninger fra krig. Og det frykteligste av alt; borgerkrigen. Nabo mot nabo, tidligere venn mot venn. Fred er blitt erstattet av fiendskap. Mange har opplevd terrororganisasjonen IS med det verste som tenkes kan av brutalitet og skrekke regime rettet mot alle, selv mot de minste barna.

Vi kan også spørre om de første klimaflyktningene er her for alvor?

Hellas, Italia og Tyrkia er blitt oversvømt av flyktninger som har tatt seg inn på strendene. Grusomme historier er kommet om forliste båter og tusenvis av mennesker som har druknet i Middelhavet. Menneskekropper har drevet inn til strendene. Vi har sett hvordan befolkning og myndigheter i Italia og Hellas har forsøkt så godt de har kunnet å ta vare på flyktningene. Flyktningene drar videre inn i Europa gjennom Østerrike og Ungarn. Vi har sett dramatiske scener hvor politi har grepet inn. Ungarn har planer om å bygge et stort gjerde som beskyttelse for å stenge seg inne, eller for å stenge fremmede ute.

Vi kan spørre; har en stor folkevandringen begynt? Dette er iallfall den største i nyere tid, - noe som kan bli fremtidens utfordring. Folkene er i bevegelse. Det er ulevelig der en bor. En må søke friheten for seg og sine. En må redde barna sine. Det politiske Europa har vært lammet i sommer. Dette er fullstendig uventet. Hølydte diskusjoner i parlamenter, media og presse. Også her hjemme. Det har vært en stor diskusjon om å ta imot flyktninger fra Syria. Etter mye om og men,- og gjennom forhandlinger har vi omsider bestemt oss for å ta imot 8000 flyktninger. Det tok lang tid før skipsfarts-norge fant et skip for redning av flyktninger på synkende farkoster i Middelhavet. Hordene kommer! Slik kunne opplevelsen virke for bla. politikerne. Men enkeltmennesker og grupper har engasjert seg sterkt gjennom aksjoner i sosiale medier, og ved selv å ta direkte del i mottak av flyktningene.

Nå ser det ut til at holdningen er i ferd med å snu. Vi har sett at de som flykter er medmennesker. De har et ansikt. Når vi møter ansikter, - ser vi at det er enkeltmennesker. Vi merker at de er medsendt «en hellighet» som beskyttelse. Slik vi alle er det, - av Gud.

Statsminister David Cameron i Storbritannia sa først nei til å ta imot flyktninger, men snudde omtrent over natta etter at han fikk se de sterke bildene og høre fortellingen til fotografen Nilyfer Demir, som på stranden i byen Bodrum i Tyrkia, oppdaget flere lik som hadde skylt i land. De så døde barn ligge på stranden. Her ble Aylan Kurdi på 3 år med rød T- skjorte og blå shorts funnet med hodet i vannet. Druknet. 3-åringen ble båret i land livløs. Et kjempesterkt bilde på vanviddet og fortvilelsen. Dette er blitt et symbol på flyktningekrisen i Europa. Storebroren Galip hadde også druknet. Moren Rehen Kurdi ble funnet igjen på en strand 240 km unna. Også hun druknet. De hadde ingenting, ingen livvest, ikke noe å flyte på. Sammen ble de ført tilbake og begravd i Kobani i Syria.

Flyktningekrisen har fått en ansikt, et lite medmenneske på 3 år, som ikke nådde friheten.

Her i Norge møtte vi et lite ansikt allerde i vår. Da gikk det en sterk melding gjennom Europa om at en eritreisk flyktning, 6 åringer Elyud Dawit ble båret i land på stranden i Zephyros på den greske øya Rhodos. Druknet. Han hadde en rød lue med «Selburosa» på seg. Da jeg så det, begynte jeg å gråte. Det ble plutselig så nært. For han hadde «et tegn» på seg, som viste at han «tilhørte oss». Han var på vei til oss. I håp om å få et nytt hjem. Og vi fikk historien. Han og moren var på flukt til Hitra, til onkel og bror Yonas Amanuel Isack. De var fra Asmara hovedstaden i Eritrea.

Mor Selemit Amanuel Issack omkom da hun skulle redde den lille gutten sin. Hun hoppet i sjøen fra båten etter ham. Men hun kunne ikke svømme. En båt med flyktninger av migranter ble knust i fjæresteinene. Så nær, så nær friheten....

Hvordan han hadde fått den røde «selbulua» vet ingen. Men det ble for mange av oss et symbol på tilhørighet til oss. De hadde flyktet fra Eritrea via Sudan til Tyrkia.

Bildet av de døde guttene har for alvor åpnet Europas øyne for omfanget av flyktningekrisen.

Gud utfordrer oss i møte med den fremmede:

Jes. 58, 6 -7, Askeonsdagens tekst;

«Nei, dette er fasten jeg har valgt: å løse urettferdige lenker, sprengte båndene i åket, sette undertrykte fri og bryte hvert åk i stykker, å dele ditt brød med sultne og la hjelpeløse og hjemløse komme i hus. Du skal se til den nakne og kle ham, du skal ikke snu ryggen til dine egne.»

Og Jesus Kristus sier i Matt. 25, 35 - 37 ; « For jeg var sulten, og dere ga meg mat; jeg var tørst, og dere ga meg drikke; jeg var fremmed, og dere tok i mot meg; jeg var naken, og dere kledde meg; jeg var syk, og dere så til meg; jeg var i fengsel, og dere besøkte meg.» v.40 «Sannelig, jeg sier dere; Det dere gjorde mot en av disse mine minste søsken, har dere gjort mot meg.»

Flyktningene er våre søsken. Kristus er vår alles bror.

2 Rapporter og visitasfokus.

Til visitasen er det utarbeidet oversiktelige og informative hovedrapporter. Sokneprest Per Kvalvaag har i samråd med menighetsrådene i Selbu og Tydal ført i pennen en felles visitasberetning for den kirkelige virksomheten i soknenes. Kirkeverge Nina Lunden har skrevet menighetsrådets etatsrapport om kirkene og kirkegårdene i Tydal sokn. Fungerende kirkeverge Hilde Kristin Gulseth har skrevet tilsvarende rapport for Selbu menighetsråd. Prost Dagfinn Slungård har utarbeidet rapport fra befaring og kontorvisitas i soknene.

Disse rapportene har vært utgangspunkt for vårt arbeid under visitasen. Rapportene vil være en del av visitasprotokollen, og slik være en vesentlig del av grunnlaget for oppfølging etter visitasen. Rapportene vil være viktige arbeidsredskap for menighetsrådene i det videre arbeid framover. De tegner et godt bilde av situasjonen i dag, og gir slik et godt utgangspunkt for rådenes arbeid videre.

Rapportene gir sammen med visitasens program et bilde av menighetenes målsetning for visitasen. Det kan samles i tre punkt:

- Å gi fokus til kirkens rolle som folkelig folkekirke.
- Å gi fokus til kirkens sterke engasjement for barn og unge.
- Å uttrykke takknemlighet for gode samarbeidsrelasjoner i stab og råd, og til sentrale samarbeidspartnere i kommuner og lokalsamfunn.

Visitasens program vil også følge visitasprotokollen.

3 Møte med menighetsrådene

I møte med rådene er det innledningsvis viktig å uttrykke en stor takk for det enkelte rådsmedlems engasjement for kirken i sitt lokalsamfunn, for den store innsatsen og trofastheten dere viser. Mange har sittet i flere perioder, og gir nå stafett-pinnen videre. Flere har sittet lenge, men stiller seg til disposisjon for nye år.

Rådenes arbeid, engasjement og utfordringer er godt beskrevet i visitasens rapporter. For detaljer henviser vi til rapportene.

Rapportene dokumenterer mye godt arbeid, et kreativt og variert gudstjenesteliv og en systematisk jakt etter gode grep og gode arbeidsformer.

I den muntlige rapporten fra menighetsrådene noterte vi oss noen gjennomgående refleksjoner;

- Arbeidet i rådene har vært både krevende, rikt og givende. Det har vært store utfordringer og sterk vilje til å ta på seg ansvar og gjøre en jobb. Dette kommer sterkest til uttrykk gjennom en betydelig dugnadsinnsats.
- Kjærligheten til kirkene er sterk og det lokale engasjementet trofast. Kirkene er en del av folks liv. Kirka er et sted å høre til og høre hjemme.
- Oppslutningen om de ordinære gudstjenestene har vært dalende. Når folk ikke kommer til gudstjeneste uten at de har en ekstra grunn og motivasjon, må kirka gi dem grunn til å komme. Derfor har det vært en god strategi å satse tungt på noen store gudstjenester. Menighetenes «begivenhetsgudstjenester» er tatt svært godt imot. De samler mye folk, og har gitt økt gudstjenestedeltakelse. Dette er gudstjenester med sterkt fokus på folkelighet og

involvering. Her er det en særlig grunn til å gi ros til Per prest og staben for et nyskapende, frodig og modig gudstjenestearbeid.

- Samarbeidet med kommunene har vært nært og godt.

I møte med de utfordringene som synkende gudstjenestedeltakelse ved de ordinære gudstjenestene representerer, er det viktig å gi godt rom for kreativitet og oppfinnsomhet. Her ønsker vi å signalisere stor romslighet og gi vide fullmakter til å arbeide videre med nye arbeidsformer. Samtidig er det viktig at det også fortsatt feires alminnelige gudstjenester preget av kontinuitet og gjenkjennelse.

For å lykkes i vårt menighets- og gudstjenestearbeid, er det viktig å anerkjenne «Trønderkulturens kollektive fromhets- og trosuttrykk». Vi tror ikke bare en og en, men også sammen. Og for mange er det presten som fungerer som «troskollektivets talsperson», - som gir uttrykk for vår felles tro,- og fremstår som fortolker av våre høyst ulike trospraksiser. I møte med et kollektivt trosuttrykk er det viktig å se og anerkjenne den tro og den kjærlighet som ligger i engasjement for bygg og anlegg, i praktisk arbeid og «godt bakverk». Her ligger det også en stor utfordring i å forløse og gi rom for en kjærlighet og tilhørighet som sitter dypt. Det ligger «mye ekte kjærlighet» gjemt i praktisk arbeid. Det er troverdig diakoni i praksis.

Ellers er det en stor glede å registrere hvordan det i alle råd meldes om gode relasjoner – innad i rådene og til kirkens fast ansatte. Vi merker oss med tilfredshet hvordan presten, kirkevergene og staben for øvrig omtales med takknemlighet og respekt, kjærlighet og stor anerkjennelse.

4 Møte med ansatte

Visitasens første dag var i all hovedsak avsatt til møter med de ansatte og menighetsrådene. Møtet med de ansatte bekreftet inntrykket av at menighetene har en god og kompetent stab som trives sammen og preges av stor arbeidsglede, raushet, åpenhet og vilje til samarbeid. Gode relasjoner er viktig. De ansatte er motiverte og flinke til å bekrefte hverandre gjennom ros og anerkjennelse. Humor verdsettes og krydrer fellesskapet. Alle er seg bevisst at de arbeider i tett kontakt med mange mennesker, og henter mye av sin motivasjon nettopp i sine ulike møter med mennesker. Sokneprest og kirkeverger, kantor og kontormedarbeider, trosopplæringsmedarbeidere og kirketjenere bidrar hver på sin måte til at kirka har et godt omdømme i kommunene.

Menighetene i Selbu og Tydal har flere felles stabsmedlemmer og samarbeider om flere administrative funksjoner. Menighetene deler prest, trosopplæringsmedarbeider og kirketjenere. I staben og i menighetene er god kommunikasjon, gjensidig informasjon og gjennomsiktighet, - noe som er grunnleggende for godt medarbeiderskap og smidig samarbeid. Derfor er regelmessige stabsmøter viktig.

I Tydal er staben liten, og har pga dette opplevd det vanskelig å finne en god møtefrekvens. Det er ikke enkelt å få kvalitativt gode møter når en er så få. En får en sårbar møterytme. Kunne det være en ambisjon for staben i Tydal å møtes 2 ganger pr. halvår, - i tillegg til ett møte med menighetsrådet? Ut over dette møtes de sammen med staben i Selbu. Det kan legges til rette for regelmessige møter, ut fra en rimelig turnus, hvor alle ansatte i både Tydal og Selbu menigheter er sammen for felles planlegging, samt faglig og tverrfaglig fordypning for medarbeiderne. Denne ordningen vil kunne fungere som en god «avlastning», og samtidig være til inspirasjon for «den lille staben» i Tydal. For de to stabene har mange oppgaver og utfordringer felles.

Møte med de ansatte er et av visitasens mest betydningsfulle møter. De ansatte er menighetens viktigste ressurs. De må vi ta godt vare på og gi gode rammer.

Videre er det viktig å understreke at alle tilsatte skal ha en årlig medarbeidersamtale med sin daglige leder.

5 Prestesituasjonen

Menighetene i Selbu og Tydal har opplevd det utfordrende at det ikke lenger vil være to hele prestestillinger for soknene. Prosten har hele tiden bidratt med tilstrekkelige vikarressurser, men menighetene etterlyser en fast prest å forholde seg til. Dette er et ønske prost og bispedømme vil søke å etterkomme. Det lyses ut en stilling hvor 60% av stillingen øremerkes Selbu.

6 Trosopplæringen i Selbu og Tydal

Trosopplæringsarbeidet i Selbu og Tydal er organisert som et felles prosjekt. I utålmodig påvente av statlig finansiering, gikk Selbu kommune i 2010 inn med midler for å forskuttere oppbyggingen av trosopplæringsreformen. Dette er prisverdig. Trosopplæringen er beskrevet i sokneprestens visitasberetning. Trosopplæringsarbeidet er preget av bred tilslutning og sterkt engasjement.

Bispedømmet vil uttrykke stor anerkjennelse for god kvalitet og et godt arbeid som favner bredt. De siste års høye oppslutning om konfirmantarbeidet er gledelig og bemerkelsesverdig, og oppleves som et resultat av godt og trofast trosopplæringsarbeid. Særlig har vi merket oss et særdeles vellykket arbeid med å rekruttere og dyktiggjøre ungdomsledere.

Vi registrerer også med glede et høyt refleksjonsnivå og et sterkt engasjement i møte med ungdomsskoleelever og elever ved Selbu videregående skole. Engasjementet handlet også om kirkas profil – ikke minst i homofilisaken. Dette gav en god anledning til påminne elevene og kirkas medlemmer om alles mulighet til påvirkning gjennom deltakelse i høstens kirkevalg 14. september.

7 Samarbeid kirke – skole

I møte med skoleledelse og lærere både i Tydal og Selbu har det vært fint å få mulighet til å drøfte de utfordringene som kirke og skole står sammen om. Vi står sammen om å være motkultur i møte med den verdiformidling som bl.a. de sosiale medier representerer med press på unge menneskers utseende, selvfølelse og selvbilde. Hver generasjon og hvert enkeltmenneske trenger gode medvandrere og gode samtalepartnere i sitt møte med livets utfordringer og vanskelige valg. Dette står vi sammen om.

I møte med skolen er det viktig for kirka å tilby sin fagkompetanse på religion og livssyn, sin etikk- og verdikompetanse. For lærerne er det viktig å både være kompetente kunnskapsformidlere og gode lærere i livskunst og relasjonskunnskap.

8 Kirkemusikk og kulturengasjement

Visitassen har etterlatt et godt inntrykk av menigheter som har et stort kulturengasjement preget av åpenhet og brede allianser, av folkelighet og kvalitet. I kirkene gis det rom for et variert kulturuttrykk både musikalsk og tekstlig. Gudstjenestefeiringen har et bredt og variert musikalsk uttrykk i hele spektret fra tradisjonell orgelmusikk, til bruk av band og trekkspill, gospel, populærmusikk og folkemusikk. Kirkehusene brukes som kulturkirker og har et ønske om å være nettopp det. Kantor spiller her en viktig, god og krevende rolle som koordinator og døråpner.

9 Diakoni og institusjonstjeneste

I Selbu og Tydal møter kirka diakonale utfordringer både langs tradisjonelle og nye linjer. I møte med aldersinstitusjonene i Selbu og Tydal er det gledelig å merke seg stor åpenhet og en god rytme i kirkas tilstedeværelse ved institusjonene. Vi har også merket oss kirkas engasjement, våkenhet og gode kompetanse i møte med de ungdomsdiakonale utfordringer. I kommuner som tar imot og bosetter flyktninger, utfordres også kirkas raushet og våkenhet for de utfordringer og behov som er knyttet til våre nye landsmenn. Mange av dem er våre kristne brødre og søstre som også ber om et rom for tilbedelse og gudstjenestefeiring på sitt språk og i pakt med sin tradisjon. Her utfordres vi til raushet og gjestfrihet, til å åpne våre vakreste rom for våre søsken, (se også visitasforedragets innledning)

10 Møte med kommunene

I møtet med Tydal og Selbu kommuner møtte vi ordførere som presenterte sine kommuner med stor stolthet. For begge ordførerne var det viktig å understreke kirkas store betydning for lokalsamfunnet, og uttrykke stor anerkjennelse til en dyktig stab for godt arbeid - særlig innenfor barne- og ungdomssektoren. I Selbu gav denne anerkjennelsen seg uttrykk i en flerårig forskuttering av kirkas trosopplæring. Resultatet ser vi i et ungdoms- og konfirmantarbeid med bred tilslutning og høy kvalitet. (se forøvrig til kap. om trosopplæring).

Kirka står nå midt i en omfattende omstillingsprosess. Relasjonene mellom stat og kirke endres. I en tid hvor mye er i støpeskjeen, er det viktig å understreke at Den norske kirke er mer «kommunekirke» enn «statskirke». Relasjonen til kommunen berøres ikke av de omstillingene vi nå er inne i. Samtidig vet vi at en kommunereform vil kunne gi lokalkirken en ny og annerledes kommuneenhet å forholde seg til. Her er imidlertid mye uavklart. Vi merker oss at både Tydal og Selbu har et ønske om fortsatt selvstendighet som egne kommuner. Det understrekes samtidig at det på mange områder samarbeides godt innenfor Værnesregionen.

- I relasjonen til kommunene vil vi understreke betydningen av faste møtepunkter og gode rutiner for å sikre at fellesrådet får presentert sine behov og sitt budsjett for kommunen. Disse møtene må tilpasses kommunens budsjett rutiner og frister. Det er viktig både med faste møtepunkter og gode «dørstokkmøter» for å drøfte aktuelle og uforutsette utfordringer.
- I begge kommunene beskriver kirkevergene både en nøktern ressursituasjon og en kommuneledelse som er løsningsorientert og imøtekommende når kirka presenterer sine behov og utfordringer. Både kirkesektoren og kommunene vil imidlertid ha nytte av en bedre oversikt og større forutsigbarhet knyttet til investeringsbudsjettet.
- For kommunene er det kirkebyggene og kirkegårdene som er de mest krevende oppgavene på kirkesektoren. Men kirkene er også kommunenes eneste og mest verdifulle «historiske bygg» som det er knyttet stor symboltyngde og sterke følelser til.
- For Tydal kommune er det krevende oppgaver knyttet både til Stugudal kapell og Tydal kirke. Taket på Stugudal kapell må sikres/skiftes. I Tydal kirke er den største utfordringen å få på plass en brannsikring av ei kirke som både er et enestående klenodium og kulturskatt.
- For Selbu kommune er det viktig å merke seg at det nå er tid for en kirkegårdsutvidelse i tilknytning til Selbu kirke.

- Menighetsrådenes driftsbudsjett er nøkterne. Det økonomiske handlingsrommet, f. eks. til vedlikehold, er lite. På tross av noen behov for justeringer og reduksjon i noen stillinger, har kommunenes bevilgninger gitt grunnlag for stor stabilitet og forutsigbarhet.

Takk

Takk for en flott og innholdsrik visitas med mange inntrykk.

Takk til sokneprest og kirkeverger for planlegging og gjennomføring av visitasen. Dere har lagt ned et stort arbeid.

Takk til menighetsrådenes ledere og medlemmer for trofast arbeid i mange år.

Takk til kantor og trosopplærere, kirketjenere og sekretær på menighetskontor.

Takk til kommunene ved sine ordførere og rådmenn.

Takk til alle frivillige. Du verden for en dugnadsånd vi har møtt. Det er den som gjør menneskene rike. For når du gir av deg selv, får du «dobbel» tilbake. Det erfarer vi i livet.

Må Gud velsigne Selbu og Tydal menigheter